

7. Snoeien en dunnen opgaande beplanting

7.1 Inleiding

In dit ecologisch werkprotocol worden de voorzorgmaatregelen uit de 'Gedragscode soortbescherming voor de Unie van Waterschappen (18 maart 2025)' voor bestendig beheer en onderhoud afgestemd op de (verwachte) soorten, de locatie, het seizoen en de werkzaamheden – snoeien en dunnen van houtige beplantingen. Het ecologisch werkprotocol is de vertaling van de gedragscode naar deze specifieke locatie, omstandigheden en werkzaamheden en van toepassing op bestendig beheer en onderhoud. Het ecologisch werkprotocol beschrijft ook het zorgvuldig handelen en handelen volgens de zorgplicht. Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologisch werkprotocol worden negatieve gevolgen voor beschermde planten en dieren voorkomen dan wel tot een minimum beperkt. Het ecologisch werkprotocol dient altijd op locatie aanwezig te zijn bij de werkzaamheden. Een ieder die werkzaam is in het projectgebied dient van de inhoud op de hoogte te zijn.

7.2 Toepassing

Dit ecologisch werkprotocol is van toepassing op de volgende handelingen;
<ul style="list-style-type: none">• toppen en snoeien van bomen• snoeien van struiken• snoeien, scheren en vlechten van heggen en hagen• het dunnen van houtopstanden• verwijderen van grote takken (onder andere knotten en kandelaberen)• het versnipperen van snoeihout• beheer en onderhoud van hakhout en grienden en werkzaamheden in het kader van middenbosbeheer;• verwijderen van niet achterstallig bosopslag in heide en venige gebieden, poelen waterbuffers/waterbergingen en (heringerichte) gebieden langs watergangen• het terugzetten van houtwallen tot 2 meter van de weg of het fietspad• verwijderen van omgewaaide, omgevallen of om geknaagde bomen die veiligheid, onderhoud, doorstroming en peilregulering hinderen/beïnvloeden• snoeien van houtige begroeiing langs of in gevels, (stapel)muren en oeverbeschoeiingen met basaltblokken of andere breuksteen.
Handelingen die niet onder dit ecologisch werkprotocol vallen;
<ul style="list-style-type: none">• het (gedeeltelijk) vellen of rooien van houtige begroeiingen, zoals lanen, houtwallen, struweel, hagen, singels, bomenrijen, (park)bossen, individuele, solitaire bomen• het verwijderen van achterstallig bosopslag bijvoorbeeld in heide, veen en duingebieden• het aanleggen of verwijderen van ondergrondse (nuts)voorzieningen in houtige begroeiingen

Stamhout en grote takken mogen in de houtopstand achterblijven, mits op rillen gelegd, en op die plek geen andere beschermde planten of dieren een verblijfplaats hebben. Takken en versnipperd hout moeten worden afgevoerd.

7.3 Veldcontrole

Snoeien en dunnen is locatie specifiek en beslaat minder lengte/oppervlak dan bijvoorbeeld maaien. Op moment dat uit de NDFF blijkt dat er beschermde soorten aanwezig zijn in de omgeving of beoordeeld wordt dat er geschikt habitat voor een beschermde soort aanwezig is, wordt de locatie altijd in het veld geïnventariseerd op aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen. Er bestaat altijd een kans op bijvoorbeeld; boomholten, jaarrond beschermde nesten, beverburchten (grenzend aan water), dassenburchten en verblijfplaatsen kleine marterachtigen.

7.4 Aanwezigheid beschermde soorten bij snoeien en dunnen

In onderstaande tabel zijn de beschermde soorten opgenomen, waar het snoeien en dunnen mogelijk een effect op heeft binnen waterschap Aa en Maas:

Soortgroep	Soort
Vogels	Nestgelegenheid is aanwezig hoog in de kroon (roofvogels), in holtes (uilen, spechten, zangvogels) of op tal van grotere en kleinere takken (zangvogels, duiven, roofvogels).
Vleermuizen	Bosvleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis
Zoogdieren	Bever, boommarter, bunzing, das, eekhoorn, hermelijn, otter, steenmarter, wezel en woelrat (molmuis)
	Egel, haas, konijn, ondergrondse woelmuis, ree en vos (vrijgesteld in de provincie Noord-Brabant)
Amfibieën	Alpenwatersalamander, boomkikker, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker, rugstreepad en vinpootsalamander
	Bastaard kikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker zijn binnen de provincie Noord-Brabant vrijgesteld.
Reptielen	Gladde slang, levendbarende hagedis en hazelworm
Planten en mossen	Tonghaarmuts en knollathyrus
Libellen	Gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, oostelijke witsnuitlibel, rivierrombout, sierlijke witsnuitlibel, beekrombout, bosbeekjuffer, gevlekte glanslibel, gewone bronlibel, Kempense heidelibel, speerwaterjuffer
Vlinders	Sleedoorpage, bruine eikenpage, iepenpage, grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder
Overige ongewervelden	Vermiljoenkever en vliegend hert

7.5 Soortgebonden maatregelen

Vogels

Werk bij voorkeur buiten de kwetsbare periode.

- De Omgevingswet kent géén standaardperiode voor het broedseizoen. Het zwaartepunt van het broedseizoen ligt tussen 15 maart en 15 juli. Er hoeft alleen rekening te worden gehouden met deze periode indien er sprake is van (een) broedgeval(len)
- Broedende vogels, in gebruik zijnde nesten (vanaf het moment van nestbouw t/m de periode van het nest als rustplaats voor pullen) en aanwezige eieren niet verstoren en dienen te worden gespaard. Ook buiten het reguliere broedseizoen
- Het uitvoerend personeel let op alarmerende vogels en hun nesten. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten, worden de werkzaamheden pas uitgevoerd nadat het laatste jong het nest heeft verlaten. Alternatief is dat in overleg met een ecologisch deskundige een soortspecifieke beschermingszone rondom het nest gehanteerd wordt waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Dit maatwerkadvies wordt gedocumenteerd en gearchiveerd. De locatie van het nest wordt geregistreerd

Werken binnen de kwetsbare periode waar broedende vogels verwacht worden;

- Verplicht locatiebezoek
- Uitvoering en coördinatie door een ecologisch deskundige
- Markeer actieve nesten (mag digitaal) en spaar rondom het nest minimaal 10 meter vegetatie met voor nestvlinders voldoende dekking en foerageermogelijkheden
- Faseer het periodiek afzetten of terugbrengen van houtige begroeiing. Maximaal 30% van het (lijn)element wordt per jaar teruggebracht er blijven in de directe omgeving voldoende alternatieve broedmogelijkheden beschikbaar

Jaarrond beschermde nesten

Een aantal soorten vogels heeft jaarrond beschermde nesten. Bijlage 4 bevat de lijst die beschikbaar is gesteld op de website van RVO. Deze lijst is van toepassing in de provincie Noord-Brabant.

- Jaarrond beschermde vogelnesten (en de leef- en foerageergebieden van de betreffende vogel) zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Deze nesten mogen niet worden verwijderd
- Naast nesten moet ook essentieel leefgebied waarvoor geen alternatief in de omgeving is behouden blijven. Het gaat specifiek om:
 - Roestplekken ransuil
 - Behoud bomen/struiken die een essentiële functie (broed- en rustgelegenheid, voedsel en dekking) voor zeldzame soorten vervullen. Dit dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige
- Voor nesten van de roek geldt voor de jaarronde bescherming dat deze minimaal twee broedseizoenen achtereenvolgend gebruikt moeten zijn
- De velrichting van bomen in de buurt van een dergelijke nestboom dient altijd van deze boom afgewend te zijn. Markeer locaties van jaarrond beschermde nesten (incl. beschermingszone) voorafgaand aan de werkzaamheden in het veld en leg deze vast op kaart. Deze wordt toegevoegd aan dit ecologisch werkprotocol. Verwijder de markering direct nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd

Huismus en ringmus

Markeer en behoud struiken (fysiek en / of digitaal) die worden gebruikt als vaste rust- en schuillocatie en daarmee een essentieel onderdeel vormen van het leefgebied en behouden. Snoei van dergelijke begroeiing wordt zo uitgevoerd dat deze als rust- en schuilfunctie behouden blijven

Steenuil

Knot- en fruitbomen die deel uitmaken van essentieel leefgebied van steenuil worden gefaseerd gesnoeid, waarbij per jaar in een bomenrij maximaal 50% van de bomen wordt geknot en oude fruitbomen behouden blijven

Vleermuizen

In het vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus) zijn per vleermuis de periode opgenomen, waarin de vleermuis in winterverblijf, kraamverblijf en zomerverblijf is. Uiteindelijk gaat het alleen over boombewonende vleermuizen. In het gebied van waterschap Aa en Maas zijn dit bosvleermuis, franjestaart, gewone grootvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis.

- Onderzoek het werkgebied op het voorkomen van vleermuizen als de werkzaamheden invloed kunnen hebben op kraam-, paar-, of winterverblijven of vliegroutes van vleermuizen. Het onderzoek wordt uitgevoerd conform het meest recente onderzoeksprotocol
- Bij aanwezigheid van kraam-, paar-, of winterverblijven of vliegroutes van vleermuizen stelt de ecologisch deskundige een protocol dat schade wordt voorkomen en functionaliteit van het leefgebied behouden blijft
- Vermijdt aantasting van foerageergebieden en vliegroutes

Voorkeursoptie

Dunnen en/of snoeien van bomen met rust- en voortplantingsplaatsen van vleermuizen wordt uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van de betreffende soort en het type verblijfplaats. Dit wordt door een ecologisch deskundige bepaald.

Optie 2

Wanneer de voorkeursoptie een jaarrond beperking van uit te voeren werkzaamheden oplevert, of in combinatie met kwetsbare periodes van andere soorten onuitvoerbaar is, dienen werkzaamheden te worden uitgevoerd in de periode van half augustus t/m oktober.

- Behoud bomen met zomer-, paar-, kraam- en/of winterverblijven, bomen met voor vleermuizen geschikte holtes en bomen in de directe omgeving van deze verblijven en functioneel voor vleermuizen (behoud van beschutting/buffering van rusten voortplantingsplaats en behoud van de aanvliegroute)

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden geldt:

- Behoud altijd bomen met geschikte holtes of spleten voor vleermuizen en bomen in de directe omgeving hiervan. Dit geldt ook voor houtige begroeiing rondom een water dat als essentieel foerageergebied wordt gebruikt en houtige begroeiing die als essentiële vliegrouete wordt gebruikt
- Behoud het klimaat rondom winterverblijven (in gebouwen) en zwermlocaties. Snoeien of terugzetten van begroeiing dient het klimaat op deze locaties niet aan te tasten
- Behoud essentiële vliegroutes. Het dunnen en/of afzetten van singels en houtwallen bij een essentiële vliegroute en/of foerageerlocatie dient gefaseerd te worden uitgevoerd. Maximaal 30% per jaar verwijderen, verspreid over de beplanting, zodat er geen gaten groter dan 7 meter ontstaan tussen opgaande begroeiing hoger dan 2 meter
- Werk tussen zonsopkomst en zonsondergang. Werkzaamheden worden in leefgebied van vleermuizen tijdens de actieve periode van vleermuizen niet uitgevoerd tussen zonsondergang en zonsopkomst in de buurt van kraam-, winter-, zomer- of paarverblijf, essentiële vlieg- of migratieroutes en foerageergebied in verband met licht- of geluidsoverlast

Overige juridisch beschermde zoogdieren

Dit gaat om soorten die houtige begroeiing gebruiken als onderdeel van hun leefgebied. Hieronder zijn de soorten opgenomen die voorkomen binnen het beheergebied van waterschap Aa en Maas.

Voorkeursoptie

Voer geen werkzaamheden uit in de kwetsbare periode in essentieel leefgebied. Dit is per soort verschillend. Indien dit niet is beschreven in dit protocol, stelt een ecologisch deskundige deze periode vast.

Optie 2

Indien werkzaamheden toch moeten worden uitgevoerd in de soort specifieke kwetsbare periode, dan:

- Voorkom verstoring door werkzaamheden in de directe omgeving van essentieel leefgebied
- Mogen werkzaamheden niet leiden tot het ongeschikt maken van essentieel leefgebied

Bever, das en otter

- Voorkom verstoring van essentiële onderdelen van het leefgebied. Deze worden gemarkeerd en worden niet aangetast. Het gaat om:
 - Burchten en holen
 - Essentiële routes
 - Essentiële foerageergebieden
- Een ecologisch deskundige bepaald de essentiële onderdelen en de verstoringvrije afstand
- Binnen de verstoringvrije zone kan met handgereedschap worden gewerkt indien;
 - overdag wordt gewerkt en;
 - buiten de kwetsbare voortplantingsperiode, de kwetsbare periode is voor de;
 - otter april tot en met augustus
 - bever mei tot en met augustus
 - das december tot en met juni
- Binnen de verstoringvrijezone blijven;
 - bomen staan
 - wissels en ingangen van de burcht of hol vrij van takken en stammen
- Haal in het belang van de bever de wintervoorraden en takken niet weg

- Het verwijderen van één of enkele bomen in essentieel leefgebied van deze soorten is toegestaan, mits voldoende dekking aanwezig blijft en voor bever voldoende voedselbomen gehandhaafd blijven
- Laat snoeihout liggen (of in de directe omgeving op rillen leggen), maar niet nabij burchtingangen of wissels
- De velrichting is van de burcht/hol af
- De afwegingskaders, maatregelen en werkwijzen zoals beschreven in het Beverprotocol (Noord-Brabant, 2022) en het Dassenprotocol (Aa en Maas, 2016) zijn leidend bij de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter, wezel en woelrat

De egel en ondergrondse woelmuis zijn in de provincie Noord-Brabant vrijgesteld van de verbodsbepalingen, voor deze soorten geldt wel de zorgplicht.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden geldt:

- Spaar bomen met geschikte hopen voor deze soorten en de bomen die benodigd zijn voor het functioneel blijven van het leefgebied voor deze soorten
- Hopen in de grond blijven onaangestast
- Haal takkenrillen alleen weg indien er voldoende alternatieve verblijfsmogelijkheden zijn voor deze soorten
- Laat in het leefgebied van hermelijn, wezel en bunzing tijdens en na de snoeiwerkzaamheden voldoende dekking achter. Vrijkomend snoeimateriaal wordt in het leefgebied van deze soorten achtergelaten en op takkenrillen gelegd
- Beschadig of vernietig bewoonde nesten alleen als dit voor de werkzaamheden onvermijdelijk is, enkel nadat een ecologisch deskundige heeft vastgesteld dat er in de omgeving voldoende alternatieve nestgelegenheden is
- Beschadigen of vernietigen van bewoonde nesten gebeurt nooit tijdens de kraamperiode
- Bij lijnvormige beplantingen in het leefgebied van deze soorten worden werkzaamheden dusdanig uitgevoerd dat er voldoende ruigte en/of dichte begroeiing op de grond gespaard blijft voor dekking tijdens migratie

Voorkeursoptie:

- Voer bij de aanwezigheid van verblijfplaatsen de werkzaamheden uit buiten de kwetsbare periode
 - Dit is de kraamperiode van maart t/m augustus
 - en voor egel daarnaast de winterrustperiode van november t/m maart (i.v.m. zorgplicht)
- Voer geen werkzaamheden uit in essentieel leefgebied
- Dit wordt bepaald/gemarkeerd door een ecologisch deskundige. Voorbeelden hiervan zijn bomen met holtes en de directe omgeving van deze bomen, hopen in de grond en houtige begroeiing die als schuilplaats, verbindingzone of foerageergebied dient

Optie 2:

Indien werkzaamheden toch moeten worden uitgevoerd in de kwetsbare periode dan:

- Voorkom verstoring door werkzaamheden in de directe omgeving van de verblijfplaats
- Mogen werkzaamheden niet leiden tot het ongeschikt maken van essentieel leefgebied

Eekhoorn

Voorkeursoptie:

Voer geen werkzaamheden uit in essentieel leefgebied binnen de kwetsbare periode (de voortplantingsperiode van januari t/m augustus). Dit wordt bepaald/gemarkeerd door een ecologisch deskundige

Optie 2:

Indien werkzaamheden toch moeten worden uitgevoerd in de kwetsbare periode, dan:

- Voorkom verstoring door werkzaamheden in de directe omgeving van de verblijfplaats
- Mogen werkzaamheden niet leiden tot het ongeschikt maken van essentieel leefgebied

Voor het uitvoeren van werkzaamheden onder de voorkeursoptie en optie 2 geldt:

- Laat bomen met eekhoornnesten, boomholtes, bolnesten en voedselbomen ongemoeid
- Voorkom verstoring door bijvoorbeeld op afstand te werken
- Reservenesten van eekhoorn mogen alleen worden verwijderd wanneer door een ecologisch deskundige is vastgesteld dat het nest niet in gebruik is en in de omgeving voldoende alternatieve nestmogelijkheden beschikbaar zijn
- Een enkele voedselboom kan worden verwijderd, afhankelijk van overblijvende voedselbomen en populatiegrootte

Hertachtigen en zwijn

In de provincie Noord-Brabant is het wild zwijn vrijgesteld van de verbodsbepalingen, hiervoor geldt wel de zorgplicht)

Voorkeursoptie:

- Geen werkzaamheden uitvoeren in essentiële onderdelen van het leefgebied (kraamlocaties)
- Markeer essentiële onderdelen door gebruik te maken van een beschermingszone op basis van functionaliteit en de verstoringvrije afstand (bv. op basis van bestaande zonerings- en rustgebieden)
- Werk buiten de kwetsbare periode (kraamperiode) nabij rust- en voortplantingsplaatsen. De kraamperiode van:
 - edelhert en damhert in mei en juni
 - wild zwijn in maart en april (vanuit zorgplicht)
- Faseer de werkzaamheden in essentiële onderdelen van het leefgebied (kraamlocaties) waarbij maximaal 30% van de houtige vegetatie wordt bewerkt
- Verricht geen werkzaamheden in de soortspecifieke paarperiode op foerageerlocaties en migratieroutes die in deze periode worden gebruikt

Optie 2:

Werkzaamheden die kleinschalig, kortdurend en weinig verstorend zijn en het gebruik van het gebied door de soort niet belemmeren kunnen overdag worden uitgevoerd. Dit wordt vooraf vastgesteld door een ecologisch deskundige.

Juridisch beschermde amfibieën en reptielen

Binnen het beheergebied van waterschap Aa en Maas zijn dit;

Amfibieën; Alpenwatersalamander, boomkikker, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker rugstreeppad en vinpootsalamander.

In de provincie Noord-Brabant zijn de volgende soorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen; Bastaard kikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker

Reptielen; gladde slang, hazelworm en levendbarende hagedis.

Voorkeursoptie alle soorten:

- Voer werkzaamheden uit buiten de actieve periode van de soort. Globaal is de werkperiode van half augustus t/m september of in het begin van de voortplanting, dat is in april en mei
- Houtachtige objecten, zoals houtrillen, boomstronken en bladhopen worden in de winterperiode (1 oktober t/m 15 maart) zo veel mogelijk ontzien in verband met overwinterende amfibieën
- In het winterseizoen (1 oktober - 15 april) worden, op plaatsen waar beschermde reptielen (hazelworm, gladde slang en/of levendbarende hagedis) voorkomen, wortelkluiten en bladhopen in het veld gemarkeerd en gespaard
- Als het geen houtige begroeiing langs het voortplantingswater betreft, mag voor amfibieën ook gewerkt worden in de voortplantingsperiode van de betrokken soort. De exacte periode dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige;

- o Een ecologisch deskundige dient de essentiële leefgebieden te bepalen en te markeren. Het betreft zowel voortplantingsplaatsen als winterrustgebieden (incl. houtrillen, boomstronken en bladhopen)

Optie 2:

Werkzaamheden met een aantoonbare noodzaak in essentieel leefgebied van amfibieën en reptielen in de actieve periode gefaseerd uitvoeren.

- Werkzaamheden zijn uit te voeren wanneer aanwezige schuilmogelijkheden en dekking voor amfibieën en reptielen en voor reptielen aanwezige structuurrijke vegetatie met open plekken aanwezig blijven. Voorkom vertrapping of stuk rijden van deze delen
- Laat in de winterrustperiode (oktober t/m maart) de bodem intact (geen beroering, bodemverdichting of stobben uitfrozen) in het leefgebied van amfibieën en reptielen en ontzie houtrillen, boomstronken en bladhopen
- Bewerk jaarlijks maximaal 30% van het essentieel leefgebied. Daar waar kritische soorten aanwezig zijn, wordt landhabitat in de winterperiode óf geheel ontzien óf worden werkzaamheden in handkracht uitgevoerd. Voorkom daarbij bodemverwonding door spoorvorming of het uitslepen van bomen

Boomkikker

Werkzaamheden worden uitgevoerd in de winterrustperiode, dit is van november t/m januari.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden geldt:

- Zet begroeiing gefaseerd af ter verjonging: maximaal 30% van het leefgebied per jaar bewerken waarbij zowel volgroeide bomen en struweel op zonnige plaatsen behouden blijven
- Voorkom verdichting van de bodem

Heikikker

Werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode half augustus t/m september. Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:

- Behoud schuilmogelijkheden en dekking. Werk gefaseerd: maximaal 30% van het essentiële leefgebied per jaar snoeien of afzetten

Juridisch beschermde vlinders

Onderstaande soorten zijn bekend binnen het beheergebied van waterschap Aa en Maas. Waarbij van de volgende soorten de waardplanten in bossen/struwelen/singels/houtwallen en of heidetereinen voorkomen:

- bruine eikenpage (waardplant vooral zomereik)
- grote vos (waardplant iep, zoete kers en sommige wilgensoorten, vochtige open bossen en bosranden, boomgaarden met vrijstaande grote bomen)
- grote weerschijnvlinder (waardplant boswilg en soms grauwe wilg (oude vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of bosjes in beekdalen)
- iepenpage (waardplant diverse soorten iep in (vochtige) bossen, bosranden en parken)
- kleine ijsvogelvlinder (waardplant; kamperfoelie vochtige bossen en elzenbroekbos op open plekken doorgaans in de halfschaduw)
- sleedoornpage (waardplant; sleedoorn in sleedoornstruwelen, houtwallen en bosranden)

Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:

- Geen werkzaamheden uitvoeren met negatieve effecten op waardplanten (bomen, struiken) met poppen, rupsen of eitjes en essentiële voedselplanten van beschermde vlinders. Zorg bij kap en snoeien van omliggende houtige vegetatie die voor windluwte en temperatuurbuffering zorgt, dat deze functie behouden blijft. Een ecologisch deskundige dient de delen die dienen te worden ontzien te markeren
- Voedsel- en waardplanten zijn soms gebaat bij enige vorm van beheer. Niet werken op locaties met deze planten is daarom voor deze soorten niet altijd de meest gunstige optie. Van belang is dat het gevoerde beheer zorgt voor een voortzetting of verbetering van de bestaande situatie

Kleine ijsvogelvlieder

Voer snoeien, afzetten, kappen van waardbomen en -struiken (zoals kamperfoelie) in de winterperiode (november – februari) uit. Onderstaande maatregelen dienen te worden begeleid door een ecologisch deskundige. Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:

- Bescherm de strooisellaag
- Gebruik rijplaten en/of handgereedschap
- Behoud voldoende resterende geschikte begroeiing in leefgebied voor ei-leg in het eerstvolgende seizoen
- Voer in leefgebieden van kleine ijsvogelvlieder uitsluitend kleinschalige beheerwerkzaamheden aan houtige beplantingen uit, waarbij wordt vermeden dat inhammen in de bosranden of open plekken in het bos verdwijnen. Ontwikkel indien mogelijk inhammen en open plekken. Spaar altijd kamperfoelie in deze leefgebieden

Sleedoornpage, bruine eikenpage, iepenpage en grote weerschijnvlieder

Voorkeursoptie:

- Werkzaamheden uitvoeren als de poppen in de strooisellaag aanwezig zijn (grootweg mei t/m september, verschilt enigszins per soort en per jaar)
- Onderstaande maatregelen dienen te worden begeleid door een ecologisch deskundige op het gebied van vlinders. Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:
 - Bescherm de strooisellaag met poppen. Gebruik rijplaten of handgereedschap
- Spaar in leefgebieden van bruine eikenpage kleine en/of lage boompjes (m.n. eik). Behoud braamstruwelen (m.n. langs bosranden) in het leefgebied van bruine eikenpage. Indien dit niet mogelijk is, wordt in overleg met een ecologisch deskundige naar een passende oplossing gezocht. Dit maatwerkadvies wordt gedocumenteerd en gearhiveerd, inclusief een kaart met de bewuste locatie(s)
- Sleedoorns niet afzetten en snoeien in de winterperiode in leefgebieden van sleedoornpage (vanwege de aanwezige eitjes), maar juist in de periode medio juli - eind augustus. Het snoeien en afzetten dient zoveel mogelijk gefaseerd plaats te vinden (bijv. 1x/5 jaar), zodat altijd geschikt twee- of driejarig hout aanwezig is voor de ei-afzet
- Inspecteer de sleedoornstruwelen vooraf op de aanwezigheid van sleedoornpage-eitjes wanneer toch in de winter gesnoeid of afgezet moet worden. De takken met eitjes worden gespaard bij het snoeien of afzetten. Indien sleedoorns in het leefgebied van sleedoornpage geroid moeten worden, dient voorafgaand een ecologisch deskundige om advies gevraagd te worden. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd

Optie 2:

- Werkzaamheden worden uitgevoerd in de winterperiode (november t/m februari)
- Onderstaande maatregelen dienen te worden begeleid door een ecologisch deskundige op het gebied van vlinders. Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:
 - Spaar takken met eitjes of rupsen
 - Faseer snoeiwerkzaamheden, waarbij maximaal 30% per jaar wordt gesnoeid en er permanent voldoende geschikt soortspecifiek struweel (waardbomen/-struiken) in leefgebied aanwezig blijft voor ei-leg in het eerstvolgende seizoen

7.5.1.1 Grote vos

Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:

- Onderstaande maatregelen dienen te worden begeleid door een ecologisch deskundige op het gebied van vlinders
- Spaar waardbomen (vooral iep, ook zoete kers, populier en sommige wilgensoorten) met eieren en rupsen in de periode eind april t/m half juli, mits waardbomen niet als overwinteringslocatie worden gebruikt (veelal holle bomen)

- Ontzie holle bomen en houtstapels in leefgebied van deze soort in de winter vanwege mogelijkheden voor overwintering door volwassen vlinders

Juridisch beschermde libellen

Binnen het beheergebied van waterschap Aa en Maas zijn dit; Gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, oostelijke witsnuitlibel, rivierrombout, sierlijke witsnuitlibel, beekrombout, bosbeekjuffer, gevlekte glanslibel, gewone bronlibel, Kempense heidelibel en speerwaterjuffer.

Alle soorten

- Werkzaamheden worden in de periode oktober t/m april te worden uitgevoerd, dit is buiten de vliegperiode van libellen
- Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:
 - Kap geen essentiële locaties in het leefgebied van beschermde libellensoorten. Een ecologisch deskundige dient te bepalen welke elementen dit zijn
 - Kap van enkele bomen of struiken is toegestaan, mits voldoende schuil- en voedselmogelijkheid en de karakteristieken van het voortplantingswater behouden blijven

Gewone bronlibel, gaffellibel en gevlekte glanslibel

LET OP: voor [deze](#) zeer zeldzame soorten geldt een informatieplicht. Minimaal één week voor het uitvoeren van een onder deze gedragscode vallende maatregel dient het bevoegd gezag (de omgevingsdienst) per mail te worden geïnformeerd. De mail dient minimaal 5 jaar te worden bewaard.

Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:

- Advies en coördinatie door een ecologisch deskundige

Juridisch beschermde kevers

Binnen het beheergebied van waterschap Aa en Maas zijn dit vermiljoenkever en vliegend hert. Vliegend hert komt voor op veelal eiken met witrot aan de randen of open plekken in het bos. De vermiljoenkever komt voor onder de schors van veelal populieren. Beide soorten zijn jaarrond aanwezig doordat de larven meerdere jaren in het hout verblijven.

Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:

- Behoud (dode of kwijnende) bomen (waar dit kan zonder de veiligheid in gevaar te brengen), takkenrillen en dood hout waar de vermiljoenkever (populier en eik) en het vliegend hert gebruik van maken. Een ecologisch deskundige bepaalt de beschermingszone
- Laat staand dood hout dat om veiligheidsredenen wordt verwijderd ter plekke liggen of transporteer naar een nabije locatie. De stam blijft functioneel voor de kevers

Juridisch beschermde planten

Voor beschermde planten moet bij werkzaamheden aan houtige begroeiing de groeiplaats en abiotische factoren behouden blijven. Beschermde planten die voorkomen in houtopstanden zijn uiterst zeldzaam en komen slechts op enkele plekken in Nederland voor. Voorbeelden binnen het beheergebied van waterschap Aa en Maas zijn ; tonghaarmuts en knollathyrus

Van belang is dat het gevoerde beheer zorgt voor een voortzetting of verbetering van de bestaande situatie. Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt:

- Markeer groeiplaatsen. Vermijdt beschadiging van deze groeiplaatsen en bodemverdichting
- Deponeer geen stammen en snoeiafval op groeiplaatsen van deze soorten
- Het beheer is erop gericht de abiotische factoren, die de plant nodig heeft, te behouden of de verbeteren